

'Plads til forskellighed'

DREJEBOG TIL AKTIONSLÆRING MED INDDRAGELSE AF BØRNENES PERSPEKTIVER

Gennem metoden aktionslæring, og med inddragelse af børnenes perspektiver på udfordringer og løsninger, kan skolen arbejde med at udvikle inkluderende læringsmiljøer. Drejebogen kan også bruges når aktionslæringsmetoden anvendes til udvikling af andre faglige områder.

Indhold

Formål med aktionslæringsforløbene	2
Deltagere	2
Kvalitetsmodellen for inkluderende læringsmiljøer.....	3
Aktionslæring	4
Faserne i aktionslæring	4
(1) Opstartsmøde	5
(2) Børneinterview	6
(3) Planlægning af aktion.....	8
(4) Observation af aktion.....	9
(5) Refleksionssamtale og evt. planlægning af ny aktion.....	10

Formål med aktionslæringsforløbene

Det overordnede formål med aktionslæringsforløbene er at udvikle mere inkluderende læringsmiljøer på de deltagende skoler. Arbejdet skal bidrage til at blive klogere på, hvordan læring og trivsel i klasser med elever i BUF-flex-ordning, eller i risiko for at komme det, kan understøttes. Aktionslæringsforløbene er designet således:

- At årgangsteam gennem metoden aktionslæring arbejder systematisk omkring en eller flere klasser med inddragelse af psykologfaglig og specialpædagogisk viden
- At der sker en aktiv inddragelse af børnenes perspektiver i forløbet
- At styrke det tværprofessionelle samarbejde ved at psykologer, pædagoger og lærere samarbejder om praksisnære løsninger med henblik på at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn, ligesom det er formålet, at vejledning og rådgivning ift. børn med særlige behov i højere grad foregår direkte i undervisningen sammen med lærer/pædagog.

Deltagere

- Årgangsteams – deltager i aktionslæring og indhenter evt børneperspektiver
- Skolens psykolog(er) – deltager i aktionslæring, sparrer med årgangsteam, indhenter evt børneperspektiver
- Ressourcepersoner fra RC/PLC – deltager i aktionslæring, sparrer med årgangsteam, indhenter evt børneperspektiver
- Lokal tovholder /RC/PLC leder – sikrer rammer for aktiviteter i aktionslæringen og fortsat implementering af metoderne
- Områdetovholder – understøtter årgangsteams og ledelse, og faciliterer første rul af aktionslæringen

Kvalitetsmodellen for inkluderende læringsmiljøer

Kvalitetsmodellen er grundlag for Københavnske skolars arbejde med inkluderende læringsmiljøer med det formål at sikre alle børns læring, trivsel og udvikling.

Alle fokusområder er valgt ud fra forskning og analyse af praksis, der viser, at de har den største effekt i forhold til at skabe inkluderende læringsmiljøer for alle elever. Hvert fokusområde er opdelt i tre indikatorer, der rammesætter, hvordan det ser ud, når en skole arbejder med denne indikator.

Skolen kan arbejde med undersøgelse og vurdering af egen praksis ud fra kvalitetsmodellen, og herefter anvende metoden aktionslæring til praksisudvikling.

Se evt. mere på Opgaveportalen <https://buf.kkintra.kk.dk/indhold/implementering-af-ny-rammemodel-rcplc>

Aktionslæring

Om aktionslæring som metode kan man generelt sige, at:

- aktionslæring drejer sig om at udvikle sin praksis ved løbende – og i fællesskab – at eksperimentere med, observere og reflektere over konkrete læringssituationer.
- udgangspunktet for metoden er, at teamet i fællesskab udforsker praksis: Hvad sker der når vi afprøver nye metoder? Hvorfor sker det? Hvordan kan undervisningen /pædagogikken udvikles?
- omdrejningspunktet er at skabe praksisnær viden om og erfaring med pædagogik og undervisning.

Formålet med aktionslæring i dette forløb er at styrke det tværprofessionelle samarbejde ift. udviklingen af inkluderende læringsmiljøer

Faserne i aktionslæring

Børneperspektivet er indtænkt som en væsentlig faktor i hele forløbet, og er derfor også skrevet ind i faserne i aktionslæringen. Modellen viser faserne i aktionslæringen tilpasset ift. inddragelse af børneperspektivet.

Hver fase af aktionslæringen beskrives nedenfor så praksisnært som muligt og med henvisning til de dokumenter, der er relevante i hver fase. Øverst i højre hjørne er der en lille kopi af det dokument, der skal bruges i hver fase – når man klikker på dette, linkes til skrivbar PDF, som downloades til egen computer.

(1) Opstartsmøde (varighed ca. 1 time)

På opstartsmødet samles aktionslæringsgruppen første gang. Man indleder med at italesætte formålet for forløbet: at udvikle inkluderende læringsmiljøer med inddragelse af børnenes perspektiver.

Herefter kan man kort tale om etiske spilleregler for aktionslæringsforløbet, fx:

- Vi undersøger sammen en mangfoldighed af muligheder for at udvikle inkluderende læringsmiljøer.
- Vi observerer med respekt og blik for, hvordan vi selv ville observeres af kolleger.
- Vi holder fokus på hvad vi ser – og ikke hvad vi synes.
- Alle har et medansvar for den fælles læreproces, blandt andet ved at:
 - lytte til og udforske andres perspektiver
 - bidrage med egen viden og erfaringer

Psykologer, lærere og pædagoger præsenterer deres relevante viden om den udvalgte børnegruppe /klasse, herunder også særlige individuelle hensyn til enkelte elever, fx elever i BUF-flex-ordning. Alle byder ind med deres perspektiver på en mulig problemstilling, som der skal arbejdes med. Problemstillingen formuleres endeligt efter børneinterview. Gruppen aftaler, hvem der igangsætter og udfører **børneinterview**, herunder hvilke børn der skal interviewes (en hel klasse/ individuelle elever).

Gruppen aftaler også **datoer** for planlægningsmøde og evt. også for observation af aktionen, hvis dette allerede er muligt. **Den lokale tovholder** har ansvar for at følge op på aftaler, medbringe dokumenter til møder og observation samt indsamle dokumentation (planlægningsark og reflekterende referat).

(2) Børneinterview

Individuelt børneinterview: 'Min stemme' (varighed 20-30 min)

Når interviewet aftales, kan man spørge barnet, hvem han /hun helst vil interviewes af.

Indled fx med: 'Jeg vil gerne vide mere om dig, så jeg kan hjælpe dig med at få det (endnu) bedre i skolen. Dine lærere, pædagoger og forældre får et referat af, hvad du har sagt. Efter interviewet læser jeg det højt, jeg har skrevet ned, og så kan du rette i det og bestemme, om der er noget, nogen ikke må høre. Men hvis du siger noget, som gør mig meget bekymret for dig, fx hvis du bliver slået, så skal jeg sige det videre.'

Det må understreges, at interviewet er en samtale, hvor man forholder sig nysgerrigt til barnets trivsel og læring, og ikke en terapeutisk samtale.

Klasseinterview - inspireret af Signs of Safety-modellen (varighed 1,5 time)

Når man skal interviewe en klasse eller en mindre gruppe, skal man være tydelig om formålet. Man kan fx sige til klassen: 'Alle børn har ret til at have det godt, også i skolen. Vi har alle både rettigheder og pligter. Nu vil vi interviewe jer omkring, hvordan det kan blive (endnu) bedre at gå i denne her klasse.' Undgå at tale om eventuelle problemer i denne indledning. Forklar børnene, at alle udsagn bliver vist til deres lærere og pædagoger, men ikke hvem der har sagt hvad. Det er naturligvis afgørende, at man som voksen overholder dette løfte.

Det er en god idé at være to voksne: en der interviewer, og en der skriver klassens svar på tavlen. Hvis det er en 0. eller 1.klasse, kan man evt. tegne svarene med et ord ved siden af.

I **første del** af interviewet spørger man klassen om udsagn under overskriften: 'Det der er godt'.

I **anden del** spørger man om udsagn under overskriften: 'Det der er skidt /dårligt'.

I **tredje del** spørger man om udsagn under overskriften: 'Ønsker til fremtiden for klassen'.

Disse tre dele holdes adskilt under hele interviewet. Under alle tre dele kan man stille uddybende spørgsmål om forhold i undervisningen, i frikvartererne og i fritiden, evt. om der er nogle fag eller lærere, hvor det går særlig godt eller dårligt, og hvorfor det er sådan.

Det er vigtigt at være opmærksom på, hvordan børnene kan se, at man efterfølgende forsøger at imødekomme deres ønsker, naturligvis inden for rammerne af hvad der kan lade sig gøre i skolen.

Ønsker man sparring ift. at bruge børne- og klasseinterview som metode, er man velkommen til at rette henvendelse til Kompetencecenter for inkluderende læringsmiljøer, Øster Farimagsgade Skole, Kirsha@kk.dk

(3) Planlægning af aktion (1,5 time)

Hele teamet deltager i fælles planlægning af aktionen. Tovholderen er ordstyrer, og samtalen følger en nøje fastlagt struktur, se nedenfor. Det er ordstyrerens ansvar, at samtalen fokuserer på de aftalte fokuspunkter, og at alle kommer til orde.

Tidsestimaterne er vejledende; husk at planlægge tid til den reflekterende samtale samme dag som aktionen.

Struktur for samtalen:

1. **Formulering af problemstilling:** Tovholder italesætter børneperspektivet (fra interviews). Fælles Formulering af den problemstilling man vil arbejde med; børneperspektivet skal være præsenteret heri. Tovholder nedskriver problemstillingen. (15 min)
2. **Idégenerering:** Individuel refleksion over, hvordan man kan imødekomme problemstillingen i undervisningen, herefter brainstorm over tiltag i undervisningen (aktion) hvor der igangsættes nye øvelser /strategier, der imødekommer problemstillingen. (20 min)
3. **Fælles forberedelse af aktion:** Teamet forbereder sammen, med udgangspunkt i de faglige og sociale mål, en undervisningsgang, der skal gennemføres af den /de valgte lærer(e). Brug planlægningsark til aktionslæring. Alle deltagere bidrager til planlægningen. Afslutningsvis aftaler man fokuspunkter for observationen. (45 min)

Alle lærere /pædagoger/ evt. psykologer afprøver en lignende aktion i egen praksis tilpasset fagets emne og klassens elever. Afprøvningsne kan gentages over en længere periode; men kun en aktion observeres.

4. **Aftaler om observation:** Kort om kollegial observation. Aftaler om konkret observation: dato, lokale, hvem observerer en eller flere særlig(e) elev(grupper), og hvem observerer hele klassen.
Hvem interviewer eleverne efter aktionen? (10 min)

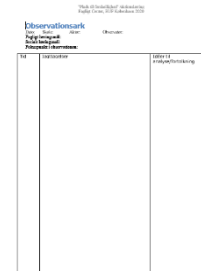

(4) Observation af aktion (45-60 min)

Aktionen observeres af hele teamet ud fra de fokuspunkter, man sammen har defineret på planlægningsmødet.

Aktøren (underviseren) har forberedt børnegruppen på, at der kommer observatører. Formålet med dette er at gøre børnene trygge, og samtidig lade dem agere så vidt muligt som de ville uden observatører.

Observatørerne fordeler sig rundt omkring i lokalet, så de kan se undervisningen fra forskellige vinkler og observere forskellige elever. Man kan have aftalt, hvilke elevgrupper hver især har fokus på, naturligvis ud fra de aftalte fokuspunkter. *Observatørerne interagerer ikke med eleverne under observationen.*

Observationsskema

Nr.	Observation	Analyse/Tolkning

Observationer er systematiske og fokuserede iagttagelser. Bemærk, at der i skemaet er afsat en kolonne til objektive iagttagelser og en anden kolonne til analyse /fortolkninger. Vær opmærksom på denne skelnen, mens I observerer, og prioritér generelt de objektive iagttagelser frem for subjektive tolkninger.

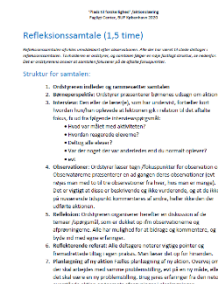
Efter aktionen interviewer en voksen (en af observatørerne) klassen og tager elevernes udsagn med til den efterfølgende refleksionssamtale. Man kan evt. have aftalt, hvilke spørgsmål man vil stille eleverne. Fx 'Vi har jo snakket om at prøve noget nyt for at ... Nu har vi prøvet det her i dag. Hvad fungerede godt? Hvad fungerede ikke så godt? Hvad kunne I tænke jer var anderledes?' (varighed 10-15 min).

(5) Refleksionssamtale og evt. planlægning af ny aktion (1,5 time)

Refleksionssamtalen afvikles umiddelbart efter observationen, som minimum samme dag. Husk at planlægge tid til dette. Alle der har været til stede deltager i refleksionssamtalen. Tovholderen er ordstyrer, og samtalen følger en nøje fastlagt struktur, se nedenfor. Det er ordstyrerens ansvar at samtalen fokuserer på de aftalte fokuspunkter, og at alle kommer til orde.

Struktur for samtalen:

1. **Ordstyreren indleder og rammesætter samtalen.**
2. **Børneperspektiv:** Ordstyrer præsenterer børnenes udsagn om aktionen.
3. **Interview:** Den eller de lærer(e), som har undervist, fortæller kort hvordan hun/han oplevede aktionen i relation til det aftalte fokus, fx ud fra følgende interviewspørgsmål:
 - Hvad var målet med aktiviteten?
 - Hvordan reagerede eleverne?
 - Deltog alle elever?
 - Var der noget, der var anderledes end du normalt oplever?
 - Evt.
4. **Observationer:** Ordstyrer læser tegn /fokuspunkter for observation op. Observatørerne præsenterer en ad gangen deres observationer (evt. nøjes man med to til tre observationer fra hver, hvis man er mange). Det er vigtigt, at disse er beskrivende og ikke vurderende, og at de ikke på nuværende tidspunkt kommenteres af andre heller ikke den, der udførte aktionen. Ordstyrer kan opfordre aktøren til at skrive spørgsmål eller kommentarer ned undervejs.

5. **Refleksion:** Ordstyreren organiserer herefter en diskussion af de temaer /spørgsmål, som er dukket op ifm. observationerne og afprøvningerne. Alle har mulighed for at bidrage, kommentere og byde ind med egne erfaringer.
6. **Reflekterende referat** (print en side til hver deltager): Alle deltagere noterer, individuelt og i stilhed, vigtige pointer og fremadrettede tiltag i egen praksis. Man læser det op for hinanden.
7. **Planlægning af ny aktion:** Fælles planlægning af ny aktion. Overvej om der skal arbejdes med samme problemstilling, evt. på en ny måde, eller det skal være en ny problemstilling. Brug jeres erfaringer fra den netop overståede aktion og teamets afprøvninger i planlægningen. *Hvis I vælger at arbejde med en ny problemstilling, er det en god idé at starte forfra med børneinterview og planlægningsmøde.*
8. **Tilbage melding til børnegruppen:** Vi har prøvet *dette*, og fremover vil vi gøre *dette*.
9. **Evaluering:** Ordstyreren spørger ind til oplevelsen og processen: *hvordan var det at blive observeret? hvordan gik den didaktiske samtale? Føler alle sig set og hørt?*

Dokumenter:

Udfyldt planlægningsskema

Udfyldte observationsskemaer

Reflekterende referat